

Handläggare
Elisabeth Landström
Telefon: 08-50836245

Till
Äldrenämnden
den 23 juni 2020

Äldreomsorgens årsrapport 2019

En beskrivning av äldreomsorgen i Stockholm stad

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner rapporten.
2. Äldrenämnden överlämnar rapporten till kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna för kännedom.

Patric Rylander
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har gett äldrenämnden i uppdrag att årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen. Syftet med årsrapporten är att ge en samlad lägesbild av stadens äldreomsorg och dess utveckling inom verksamhetsområdets olika delar. Rapporten syftar också till att fungera som ett verktyg i arbetet för likställighet inom stadens äldreomsorg samt spridning av utvecklingsarbete och goda exempel inom staden.

I denna tredje upplaga av äldreomsorgens årsrapport redovisas som i tidigare upplagor äldreomsorgens demografiska utveckling och volym i jämförelse mellan stadens fyra regioner (västerort, innerstaden, östra söderort och västra söderort) och stadsdelsförvaltningar samt över tid.

Rapporten är i huvudsak en sammanställning av andra rapporter och redovisningar i syfte att ge en samlad lägesbeskrivning. Där det är möjligt redogörs för skillnader mellan kvinnor och män samt resonemang om tänkbara orsaker.

Underlaget om stadens demografiska utveckling och äldreomsorgens volym bygger på inhämtade statistikuppgifter från bland annat Sweco och stadens verksamhetssystem ”Paraplyet”.

Bakgrund

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg samt för samordning, utveckling och uppföljning av äldreomsorgen i Stockholms stad. I uppdraget ingår även att årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen.

Syftet med rapporten är att beskriva tillståndet inom Stockholms stads äldreomsorg och hur den utvecklas över tid, genom en beskrivande analys av utvecklingen. Rapporten syftar också till att fungera som ett verktyg i arbetet för likställighet inom stadens äldre-omsorg samt spridning av utvecklingsarbete och goda exempel inom staden.

Årsrapporten bygger på en sammanställning av andra rapporter och redovisningar i syfte att ge en samlad lägesbeskrivning. Underlag om stadens demografiska utveckling och äldreomsorgens volym under år 2019 bygger på statistikuppgifter från bland annat Sweco och stadens verksamhetssystem ”Paraplyet”. Där det är möjligt redogörs för skillnader mellan kvinnor och män samt resonemang om tänkbara orsaker.

Ärendet

Personer som är 65 år och äldre utgör en ökande andel av befolkningen totalt sett i såväl Sverige som i Stockholms stad. Anledningen till den demografiska förändringen beror delvis på att vi lever allt längre och att det genomsnittliga antalet år som en person lever i hög ålder har ökat över tid. Livet efter 65 år utgör idag omkring en tredjedel av en vuxen persons liv.

Under 2019 fanns cirka 146 000 personer 65 år eller äldre i Stockholms stad, vilket utgjorde 15 procent av stadens totala befolkning. I jämförelse med året innan motsvarade det en ökning med 3 186 personer och en förändring med 2,2 procent.

Det är främst i hög ålder som en stor andel personer har insatser från äldreomsorgen. Hälften av de som är mellan 85-89 år har någon form av äldreomsorg och nära nio av tio personer som är 90 år och äldre har någon form av äldreomsorg.

Under 2019 hade sammanlagt ungefär 21 000 personer insatser från äldreomsorgen vilket motsvarar cirka 15 procent av befolkningen 65 år och äldre i Stockholms stad. Majoriteten av omsorgstagarna hade beslut om hemtjänst, drygt sex av tio personer. Nära tre av tio bodde på vård- och omsorgboende och fyra procent på servicehus. Fyra procent hade beslut om dagverksamhet och två procent beslut om korttidsvård. Oavsett insatstyp var majoriteten av omsorgstagarna kvinnor. Andelen kvinnor bland omsorgstagarna var genomgående kring 70 procent i staden.

Drygt sju av tio omsorgstagare fick informell omsorg av exempelvis en partner eller barn. Nära hälften fick hjälp minst en gång i veckan. Män fick oftare hjälp dagligen jämfört med kvinnor, vilket kunde förklaras av att fler män hade en partner som de fick hjälp av. Kvinnor fick däremot oftare hjälp av barn jämfört med män. Andelen med informell omsorg ökade med stigande ålder. Ungefär nio av tio personer som var 90 år och äldre fick informell omsorg.

Beslut i enskilda ärenden

Under 2019 fattade stadens biståndshandläggare cirka 58 000 beslut i enskilda ärenden, exklusive avgiftsbeslut och trygghetslarm, vilket var drygt 1 500 fler beslut i jämförelse med året innan. Av det totala antalet beslut var 96 procent bifall.

De flesta beslut avsåg hemtjänst, totalt 48 600 beslut vilket var något fler beslut i jämförelse med föregående år. När det gäller vård- och omsorgsboende och servicehus har besluten successivt minskat de senaste åren. Det kan bland annat härledas till de senaste årens minskning av antalet äldre över 80 år.

Hemtjänst

I oktober 2019 hade totalt 14 001 personer i Stockholms stad beslut om hemtjänst, vilket var i princip samma volym som året innan. Stadens omsorgstagare hade i genomsnitt 39 timmar hemtjänst per månad. Under december fanns det 14 kommunala och 79 privata utförare av hemtjänst. I snitt fanns det 31 olika hemtjänstverksamheter per stadsdelsförvaltning som de äldre kunde välja mellan, vilket var en minskning med i snitt åtta hemtjänstverksamheter per stadsdelsförvaltning. En majoritet, sex av tio av hemtjänsttagare, hade privat hemtjänst.

Vård- och omsorgsboende

I oktober 2019 hade 5 676 personer beslut om vård- och omsorgsboende, vilket var en liten minskning med 30 beslut i jämförelse med året innan. Under året förmedlades 6 821

erbjudanden (ej unika personer) om plats på vård- och omsorgsboende, varav 2 693 personer tackade ja till anvisad plats. Mellanskillnaden beror på att den enskilde tackat nej till erbjuden plats av olika orsaker.

Under året uppgick det totala antalet platser till närmare 7 500 varav cirka hälften i kommunalt huvudmannaskap och resterande i privata platser upphandlade enligt LOV. Av de privata platserna fanns drygt hälften av platserna i andra kommuner inom länet. Därutöver fanns det cirka 400 privata profilboendeplatser. Under 2019 köpte staden i stort sett samtliga tillgängliga privata platserna inom kommunen och cirka en fjärdedel av tillgängliga platser utanför kommunen. Majoriteten av de äldre väljer ett vård- och omsorgsboende inom den region man redan bor i, men tendensen är att flyttbenägenheten ökat de senaste åren. Andelen verkställda beslut per regiform var 43 procent inom privat regi, 20 procent inom entreprenad och 37 procent inom kommunal regi. Den senaste mätningen av medianboendetiden visar att den varit i princip oförändrad de senaste fem åren med ett år i vård- och omsorgsboende med somatisk inriktning och knappt ett år och nio månader i vård- och omsorgsboende med demensinriktning.

Servicehus

I oktober 2019 hade 956 personer beslut om servicehus, vilket var en minskning med 48 beslut i jämförelse med året innan. Under året förmedlades 694 erbjudanden (ej unika personer) om servicehuslägenheter, varav 201 personer tackade ja till anvisad lägenhet.

Under året fanns det 13 servicehus med totalt 1 185 lägenheter, samtliga i kommunal regi och inom stadens fyra regioner. Antalet servicehuslägenheter minskade med 65 lägenheter mot föregående år i och med omstruktureringar till seniorboende. 67 lägenheter stod tomma under december 2019. I senaste mätningen var medianboendetiden för en person på servicehus drygt tre år vilket var en ökning efter ett antal års minskning.

Dagverksamhet

I oktober 2019 hade 957 personer beslut om dagverksamhet, vilket är en liten minskning med tio beslut i jämförelse med året innan. Under året fanns det 30 dagverksamheter, varav 16 i kommunal regi, sju i privat regi och sju på entreprenad. Fyra av dagverksamheterna hade social inriktning, en profil med psykiatrisk inriktning och resterande demensinriktning. Totalt fanns det 531 platser per dag inom staden, varav mellan 40-80 platser inom social dagverksamhet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 17 juni 2020. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 16 juni 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner bifogad årsrapport för äldreomsorgen 2019 och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna för kännedom.

Jämställdhetsanalys

En majoritet av omsorgstagarna inom stadens äldreomsorg är kvinnor, vilket det även är i ett nationellt perspektiv. Detta kan förklaras med att kvinnor generellt har en högre medellivslängd än män. Eftersom kvinnor generellt sett lever längre är det fler kvinnor som vårdar sin make än vice versa. Detta kan vara en faktor för könsnorm. Det är därför viktigt att säkerställa att biståndsbedömningen är könsneutral så att kvinnor och män får sina behov tillgodosedda, oavsett kön.

Då kvinnor är överrepresenterade inom äldreomsorgen är det viktigt att insatsernas genomförande planeras utifrån båda köns preferenser. Olika kvalitetsundersökningar visar dock samstämmigt att det endast är små skillnader i nöjdhet med äldreomsorgen mellan könen men tillgänglig statistik från de öppna verksamheterna visar att det är svårt att locka män i samma utsträckning som kvinnor. Det är därför fortsatt viktigt att följa den könsuppdelade statistiken för att se att mäns önskemål beaktas i planeringen av utbud.

Bilaga

Äldreomsorgens årsrapport 2019